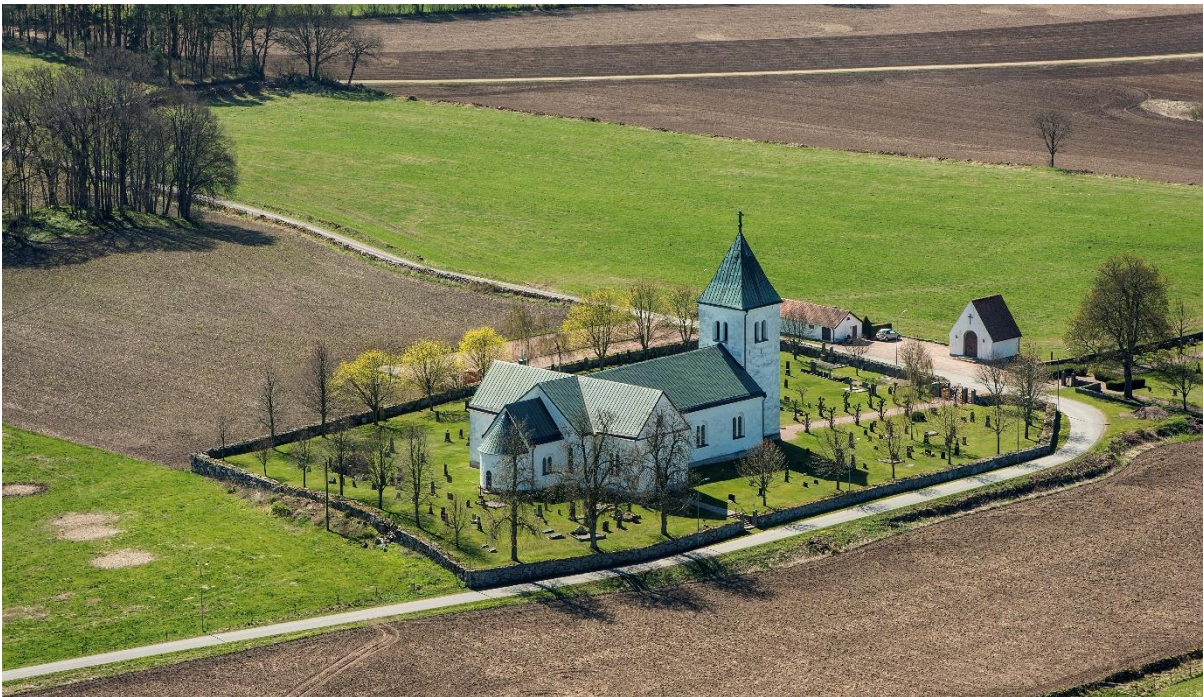

Oppmanna kyrka

Lunds stift

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

Åsa Eriksson Green 2022-01-20

Omslagsbild: Flygbild över Oppmanna kyrka från nordost, år 2015. Fotograf: Pär-Martin Hedberg, HioPhoto. Bildrättigheter: Lunds stift.

En trädkantad grusgång leder upp till kyrkans huvudentré i väster.

Oppmanna kyrka

Oppmanna-Vånga församling, Villands och Gärds kontrakt, Lunds stift, Oppmanna socken, fastighet Oppmanna 73:1, Kristianstad kommun, Skåne län och landskap.

Beskrivning och historik

Kyrkomiljö

Oppmanna kyrka och kyrkby ligger i nordöstra Skåne. Kring byn breder ett mjukt böljande odlingslandskap ut sig mellan skogsridåerna mot Oppmannasjöns strand i väster och Oppmanna- och Vångabergen i öster. Kyrkan ligger på en liten höjd strax väster om kyrkbyn. 1885 blev den byn Arkelstorp, strax norr om Oppmanna, stationssamhälle och har sedan dess vuxit och blivit närmsta tätort. I trakten kring kyrkbyn finns förhistoriska lämningar från stenålder fram till modern tid vilket vittnar om lång bebyggelsehistorisk kontinuitet i området. I Fornsök är den historiska bytomten, enligt en odaterad lantmäterikarta, registrerad som möjlig fornlämning. Enligt muntlig tradition fanns tidigare ett kapell i byn, vars existens inte har verifierats.

Det äldsta skriftliga belägget för kyrkbyn är enligt svenskt ortnamnslexikon från år 1479. Då det skrevs *Opmadinge* som härleddes till det forndanska *Upmathung* vilket förmodas ursprungligen ha syftat på den övre, avsnörda delen av Oppmannasjön, strax väster om kyrkbyn. Ordet *Mathung* betyder fuktig äng eller strandäng. Enligt skånsk ortnamnsdatabas är dock det äldsta skriftliga belägget från 1375, då det skrevs *Ommeting*.

Kyrkobyggnad

Oppmanna kyrka är till största delen byggd på 1850-talet efter att tornet på den medeltida kyrkan rasade och orsakade stora skador. Vid uppbyggnaden bevarades det medeltida koret och absiden vilka fick användning som sakristia. Även den norra korsarmen inkorporerades i det nya kyrkobygget.

Koret och absiden hörde samman med den kyrka som byggdes på platsen vid 1100-talets slut. Kyrkan omfattade då även ett långhus. Hela byggnaden var murad i gråsten med skråkantad granitsockel. Redan under 1200-talet bemålades hjälmvalvet i absiden med kalkmålningar i romansk stil. Kyrkan ska också ha haft en dekorativt utformad sydport, omgiven av kolonner med dekorerade baser och kapitäl. Under 1400-talet tillkom ett vapenhus i söder och långhuset förlängdes västerut med en travé. Det är möjligt att långhuset valvslogs vid detta tillfälle. På 1770-talet byggdes det torn på långhusförlängningen som sedermera rasade år 1852. Innan dess hann kyrkan byggas ut med en korsarm åt norr år 1805. Sannolikt raserades långhusets valv när den norra korsarmen byggdes, och kyrkorummen fick istället tunnvälvda tak.

Under 1800-talet förföll kyrkan och tornet visade återkommande problem med instabilitet och sprickbildningar. 1848 hade CG Brunius (konsthistoriker, arkitekt, professor vid Lunds universitet) varit på plats för att ge förslag om lämpliga åtgärder. Han återkom med ett förslag till nybygge som dock inte antogs av församlingen. Efter att kyrkans torn rasade 1852 och situationen blev mer akut togs nya ritningar fram av en kapten Sallberg i Kristianstad. Sallbergs förslag skilde sig inte mycket från Brunius men vann församlingens röst då det utgick från att bevara det av den äldre kyrkan som kunde bevaras vilket också medförde att kyrkan byggdes upp på samma plats igen. Med utgångspunkt från det medeltida koret byggdes ett väl tilltaget långhus, en sydlig korsarm och ett torn i väster. Kyrkan återinvigdes 1856. Korväggen var målad i brun kalkfärg med en central perspektivmålning omgiven av klassiska skulpturer. I korets mitt stod ett nybyggt altare med ett kors,

Kyrkans östra fasad med kor och absid från sent 1100-tal närmast i bild.

prytt med en törnekrona. En ny predikstol hade tillverkats. Kyrkorummet fylldes därtill med bänkar i hela långhuset och i de båda korsarmarna. År 1866 installerades en orgel på läktaren i västra delen av långhuset.

Under 1930-talet omgestaltades kyrkorummet och 1850-talets kormålning målades över. Ändringarna gjordes under ledning av Oscar Persson från Helsingborg. Nu inreddes ett dopkapell i norra korsarmen där kyrkans altarpuppas från 1600-talet placerades. Sannolikt var det vid denna tidpunkt som den norra porten i korsarmens gavel sattes igen. Bänkinredningen togs bort under läktaren i väster, i norra korsarmen och längs långhusets ytterväggar, så att sidogångar skapades. Eftersom bänkinredningen byggdes om i stor omfattning är det sannolikt att sittbräda och ryggstöd moderniserades vid samma tillfälle. Den fasta inredningen målades i guld och brunt. Ett listverk tillkom mellan vägg och tunnvalv (eventuellt redan 1922). Kalkmålningarna i absidens valv togs fram. Här murades också ett nytt altare där kyrkans medeltida altarskåp placerades. Trapporna till läktaren och i tornets bottenvåning byggdes in. Ytterportarna kläddes med kopparplåt. Under 1950- och 1960-talen lades kyrkans samtliga tak om med kopparplåt.

1955 fick kyrkan en muralmålning på östra korväggen av konstnären Bertil Landelius. Målningen återspeglar kyrkoåret genom olika motiv ur Kristi liv. 1969 renoverades kyrkan invändigt under ledning av Torsten Leon-Nilsson. Nu fick

kyrkorummet ett nytt altare och orgelläktaren fick en underbyggnad som inrymde förråd och väntrum.

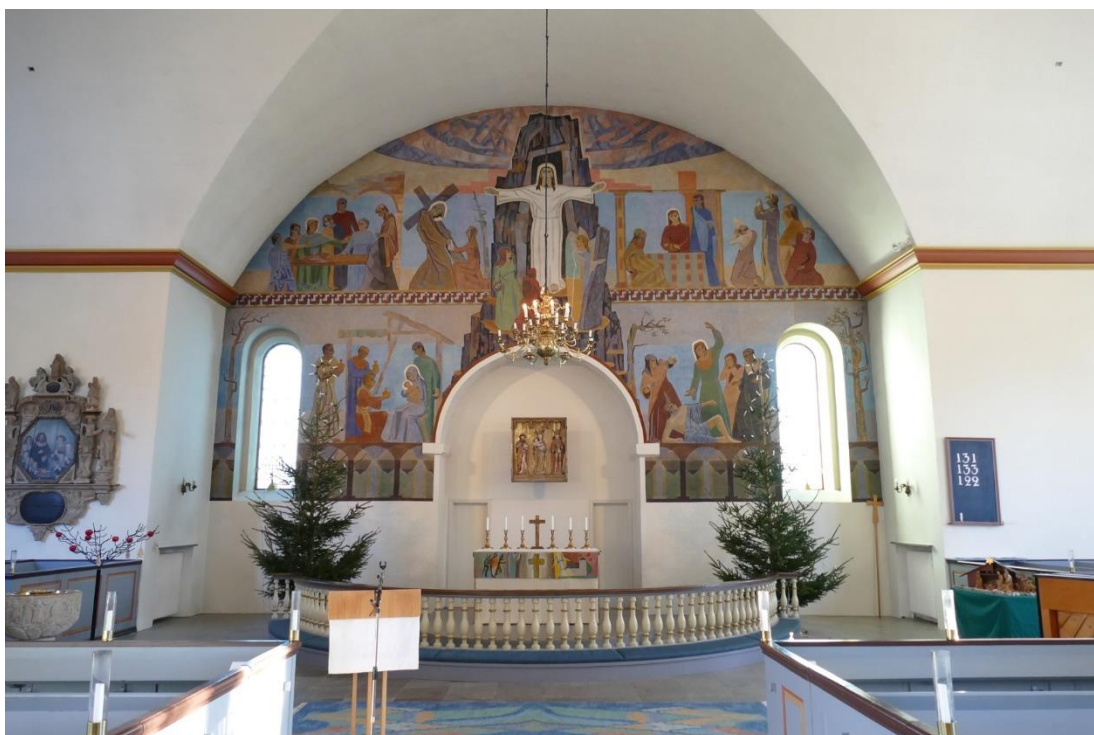
1978 dokumenterades spår av igensatta muröppningar i kyrkans absid; i söder och öster. 1986–87 fick kyrkan en ny inre färgsättning av målarmästare Lennart Johansson från Brösarp.

Exteriör

Oppmanna kyrka består av ett långhus med korsarmar åt norr och söder, ett lägre kor med en halvrund absid i öster och ett torn i väster. Hela kyrkan är spritputsad och vitkalkad, med en utskjutande sockel i mörkare, sandbrun kulör. Hela kyrkan, med undantag för absiden, har ett murat listverk i tre språng längs takfoten, samt över gavlarna på korsarmarna. Längs byggnadens gavelrösten finns tvåsprångiga listverk. Absiden avslutas upptill av den vitkalkade murremmen och en brädklädd takfot. Absiden har ett kägeltak och tornet ett tälttak, övriga tak är sadeltak - samtliga klädda med kopparplåt med fotränna längs takfoten. Tornet har ett plåtklätt krönkors.

Fönstren sitter parvis i rundbågiga, något indragna, tvåsprångiga och slätputsade omfattningar. Fönsterbågarna av svartmålat järn är rundbågiga med järnspröjs. Korets fönster är något lägre än långhusets. På långhusets östra gavel, på ömse sidor om koret, finns höga, smala fönster med brunmålade karmar av trä och blyspröjsade, gröntonade antikglas. Solbänkarna är plåtklädda. I korsarmarnas gavelpartier finns runda rosettfönster med tresprångiga, slätputsade omfattningar. Fönster har brunmålade träkarm och spröjs formade likt en blomma, med en cirkel i mitten och ovala kronblad. Tornets ljudluckor är liksom fönstren parvis placerade, dock har omfattningarna endast ett språng här. Det finns parställda ljudluckor i samtliga väderstrecker. På tornets västra fasad finns en grupp med tre, smala och rundbågiga muröppningar för ljusinsläpp till tornets mellanvåning. Mur- och ljudöppningar täcks av svartmålade brädluckor. Tornet har förstärkts med ankarjärn i nivå med samtliga våningsbjälklag. Ankarjärnen är lodrätt placerade i fasaden och svartmålade.

Huvudingången finns på tornets västra sida, i en tresprångig och slätputsad omfattning. Två trappsteg i granit leder upp till en tung och kraftig, kopparplåtklädd dubbelpart med stickbågig avslutning. Mellan dörren och ett halvmåneformat, spröjsad överljus är årtalet 1856 utskrivet i järn. Korsarmarna har tillika plåtklädda dubbla portar i stickbågeformade och ensprångiga, slätputsade omfattningar. Den norra korsarmens port kröns av en rundbågig, indragen blinding. Den södra

Kyrkans kor bevarar sin utformning från 1969 års omgestaltning då ett nytt altare byggdes. Muralmålningen skapades 1955 av Bertil Landelius.

korsarmens port kröns av en parställd fönstergrupp med likadan omfattning som övriga fönster.

Interiör

Kyrkans huvudingång leder via vapenhuset i tornets bottenvåning vidare till kyrkorummet. Vapenhuset har slätputsade och vitmålade väggar, längs södra sidan går en brant trätrappa med avbalkande räcke upp till kyrkans vind och tornets övriga våningar. Golvet är mönsterlagt med mörkbrunt tegel. Innerdörrarna har ramverk i en grön-beige kulör och marmorerade fyllningar, inrammade med brunmålade lister. Väggarna smyckas av ålderdomliga ramar med tryckta kungliga tal och en sentida illustration över hur den medeltida kyrkan på platsen kan ha sett ut.

Kyrkorummet har en T-formad plan där huvuddelen av långhuset och södra korsarmen är inredda med bänkar. I norra korsarmen finns ett dopkapell. Bakom koret ligger det medeltida koret och absiden. Entrén till kyrkorummet går via orgelläktarens underbyggnad som rymmer trappor till läktaren, mötesrum och kontorsutrymme. Väggarna är klädda med stående, gräddvit panel. Golvet i hela kyrkan är lagt med mörkgrå kalkstensplattor. Väggarna är slätputsade och vitmålade, tunnvalven av brädor likaså. I mötet mellan vägg och valv löper ett kraftigt listverk i roströd och brungul kulör.

Mittgången täcks av en dovt rödbrun matta som leder fram till korsmitten och koret. En muralmålning i al-fresco teknik upptar hela den östra korväggen. Målningen återger motiv ur Jesu liv – alla scener ordnade kring det centrala motivet av Jesu uppståndelse, placerad mitt över triumfbågen. Muralmålningen har starka kulörer och ett tydligt, tidstypiskt uttryck som kontrasterar till den vita, släta fördjupningen i korväggen innanför triumfbågen. Mitt i den vitkalkade ytan sitter mittpartiet av kyrkans medeltida altarskåp monterat. Altaret är klätt i grå granit med altarskiva i samma material, placerat på en upphöjd yta innanför en bred, halvmåneformat altarring. Inne i triumfbågen finns två släta, gråmålade dörrar som leder till sakristian i koret och absiden från 1100-talet. Utrymmet har ett lackat furugolv. Väggarna i koret är slätputsade och vitkalkade, och rummet täcks av ett kryssvalv med ribbor. Valvet vilar på fyrsprångiga anfang i hörnen. Gördelbågarna är svagt spetsformiga. I koret finns ett murat altare placerat mot triumfbågens vägg i väster. I absiden är väggarna, till ungefär två meters höjd, målade i en rosa kulör. Över detta finns sporadiskt bevarade kalkmålningar, med Majestas Domini-motiv centralt i hjälmvalvet. I absidens östra vägg finns en prästingång med ett halvmåneformat överljus. I väggen ovanför detta finns spår av en ursprunglig muröppning i väggen. I absidens södra vägg fanns under 1700-talet en dörr som numer är igenmurad. Dörrsmygen har dock bevarats och rymmer numera ett säkerhetsskåp. Den södra korsarmen upptas av två slutna bänkkvarter. På gavelväggen flankerar två tavlor med prästlängder ett dörr- och fönsterparti. I anslutning till norra hörnet mot koret finns en psalmnummertavla. Den norra korsarmen är inredd till dopkapell. Kring väggarna sitter bröstpanel i ramverkskonstruktion med blå bottenfärg på ramverk och fyllning samt röda och gulbruna ramlister. Dopfunten står vid ingången som även markeras av slutna bänkartier där bänkarna är vända mot varandra. Över bänkarna, på östra respektive västra väggarna, sitter epitafier över tidigare kyrkoherdar med familjer. Mot gaveln i norr är kyrkans 1600-talsaltare placerat.

Läktaren i västra delen av långhuset vilar på kvadratiska pelare med enkla profilerade lister som kapital. På pelarna vilar ett kraftigt listverk i vitt och blått och på detta vilar balusterräcket av vita, svarvade balusterdockor och regelbundet återkommande blåmålade kvadratiska pelare. Räcket har en roströd överliggare och ett skyddsräcke i svartmålat järn. Mitt på orgelläktaren står kyrkans orgel bakom en äldre orgelfasad i klassicistisk stil. Väggarna under läktaren pryds av oljemålningar av f.d. kyrkoherdar och deras familjemedlemmar.

Tornet har två våningsplan med kraftiga furubjälklag och brädgolv. En trappa upp finns en äldre trampmaskin för klockringning och förvaring av inventarier som

Utblick från koret mot orgelläktaren i den västra delen av långhuset.

flyttats från kyrkorummet. En brant trappa av trä leder vidare upp till klockvåningen. Denna våning domineras helt av klockbocken som har en plattform med trappor mellan de två klockorna. Klockrummets väggar är putsade och vitmålade. I djupa, tegelmurade nischer i vart väderstreck finns parställda ljudluckor. Via träs-tegar kan torntakets bjälklag, också det av furu, nås.

Inredning och inventarier

Altaret är placerat i kyrkans korsmitt på ett podium klätt med mörka kalkstensplattor. Altaret är klätt med polerade granitskivor, även altarskivan består av polerad granit. Altarskivan pryds av inhuggna grekiska kors. I sakristian finns ett murat altare av rött tegel med altarskiva av rödspräcklig granit. Altaret murades 1932.

Kyrkans **altartavla** utgörs av den mittersta och enda bevarade delen av kyrkans medeltida altarskåp. Altarskåpet tillverkades i norra Tyskland och har daterats till 1500-talets första årtionden, ett liknande skåp från samma verkstad finns i närbelägna Kiaby kyrka. Altarskåpets corpus, mittdel, är tillverkad i ek. Skåpet rymmer träskulpturer av Jungfru Maria med Jesusbarnet flankerad av Johannes döparen och en oidentifierad helgonkonung med riddarrustning, krona och ett äpple i handen. Denna oidentifierade figur bör vara en helig kung, oklart vem, och kan ha haft ännu ett attribut i den andra handen. Altartavlan har en partiellt bevarad polykromi.

Altarringen är halvcirkelformad med svarvade balusterdockor i vitt, med förgyllda detaljer. Överliggaren är lätt profilerad i brun och blå kulör. Sockeln av trä är målad i ljusblå kulör och har ett knäfall klätt i sammetstyg i en mörkare blå kulör.

Kyrkan har också en bevarad **altaruppsats** från 1652, placerad i norra korsarmen. Uppsatsen är snidad i ek och polykromt bemålad i dova kulörer. Det centrala motivet är en målning av *Nattvarden* omgiven pilastrar med bl.a. grotesker i halvfigur. I målningens nedre, vänstra hörn finns adelsvapnen från tidens länsherre och hans hustru, tillhörande släkterna Lindenow och Ulfeldt. Om detta innebär att dessa två finansierat altaruppsatsen eller om vapnen bara målats in för att Lindenow var länsherre vid tiden är oklart. Målningen utgör mitten av uppsatsens *corpus*, mittparti, som vilar på en *predella*, ett bottenstycke, med ett centralt textfält med guldfärgad bibeltext om nattvarden på svart botten. På ömse sidor om textfältet bär änglaprydda konsoler upp marmorerade kolonner vilka i sin tur stöttar altaruppsatsens överdel. Som en del i ett kraftigt listverk finns ännu ett textband med text på latin och året 1652. Ovanför listverket finns en central återgivning av Jesus inom en sirligt utformad ram. Uppsatsen kröns av Kristian IV monogram. Längs altaruppsatsens sidor finns snidade broskverk. Uppsatsen försågs med ett nytt altare när den fick sin placering i korsarmen. Altaret är en träkonstruktion med en altarskiva av polerad röd vångagranit. Som *antemensale*, framstycke, har troligtvis en del av en äldre läktarbarriär återanvänts. Den utgörs av tre parallella bildramar med sirligt utförda ramverk, var och en åtskild av pilastrar. Inom ramverken har det ursprungligen funnits målningar men idag återstår bara den mittersta och en liten del av den vänstra. Upp till avslutas antemensalet av ett horisontellt band av vita växtslingor målade på en blå botten. På en bok som aposteln Matteus håller står följande med svart text *Renoverat år 1782 av Sv. Cronholm*.

Predikstolen är snidad i ek, polykromt bemålad och daterad till 1500-talets slut. Stolen är placerad i det nordvästra hörnet där långhuset möter den norra korsarmen. Predikstolen har en firsidig korg, med en trappa, dold av ett träskrank som leder upp från öster. På varje sida finns ett snidat blomstermotiv inom en rundbågig ram av repstavsornamentik. Varje ram kröns av ett halvmåneformat bladverk. Sidorna skiljs åt av kolonner med snidade kapital och baser med lejonhuvuden. Korgen avslutas nedtill av ett enkelt listverk och vilar på en senare tillverkad fot av vitmålat trä med ett flertal profilsågade konsoler mot korgens undersida. Överst avslutas korgen med ett textband på svart motten och ett utkrönande listverk med bland annat en äggstavsfris. Sidorna markeras av snidade ansikten. I samband med att kyrkan återuppbyggdes 1854 tillverkades en ny predikstol i tidstypisk klassicistisk stil med rik förekomst av listverk, i vitt och förgyllning. Denna ersatte den äldre

Av kyrkans medeltida altarskåp återstår idag endast mittpartiet. Skåpdelen är monterad i koret och fungerar som altartavla. I mitten står Jungfru Maria med Jesusbarnet, till vänster Johannes döparen och till höger en oidentifierad helgkonung i rustning.

predikstolen till början av 1900-talet då denna återplacerades i kyrkan. Båda predikstolarna hade plats i kyrkan tills den yngre vid 1930-talets renovering flyttades upp i tornet.

Dopfunten är tillverkad av sandsten, daterad till första delen av 1200-talet och tillskriven Knislingemästaren som även har tillverkat dopfuntarna i Knislinge och Kviinge kyrka. Vem Knislingemästaren var och vart denne hade sin hemvist är omtvistat. Foten har en fyrkantig form med djur som möts i hörnen. Fotens övre del är cylinderformad med en vulst direkt under cuppan. Cuppan har godronnerad undersida medan sargen pryds av reliefhuggna bibliska motiv. På funten ligger ett stort dopfat utan känd datering. Fatet är av driven mässing med texten *låten barnen komma till mig*.

Kyrkans **bänkinredning** är samtida med återuppbyggnaden av kyrkan, alltså tillverkade under 1850-talet. I långhuset finns två stora bänkkvarter som är slutna mot mittgången men öppna mot sidogångarna längs ytterväggarna. I södra korsarmen finns två slutna bänkkvarter som går ända in till ytterväggarna. Bänkarna är målade i blå kulör med brun, profilerad sockel och överliggare. Bänkgavlarna har en enkel uppbyggnad med ramverk och två lodrätt placerade, rektangulära fyllningar. Dörrarnas och bänkskärmarnas fyllningar har ramverk målade i rostrött och senapsgult.

Invändigt är bänkarna blåmålade och moderniserade med lutade ryggstöd och bekväma sitsar samt fotstöd och psalmbokshylla.

Kyrkans **orgel** är tillverkad av A. Mårtenssons Orgelfabrik AB i Lund och installerades i kyrkan 1964, bakom fasaden från kyrkans första orgel, tillverkad av Söderling i Göteborg år 1866. Orgelfasaden är klassicistiskt uppbyggd med tre pipfält; ett rundbågigt i mittpartiet och två i form av toureller på var sida om detta. Kring det mittersta pipfältet finns ett ramverk med pilastrar och listverk med förgyllda detaljer och en krönande tempelgavel med en förgylld harpa högst upp. Sidopartiernas toureller kröns av förgyllda kors och avslutas nedtill av voluter, bladverk och förgyllda kottar.

Kyrkan har två **klockor**. Lillklockan är gjuten av Henrik de Borch 1521 (1514 enligt Lunds stifts inventering av kyrkklockor). Lillklockan hängde i den fristående klockstapeln innan kyrkans första torn byggdes. Efter att kyrkan under 1700-talet fått sitt torn ville församlingen investera i en storklocka. Denna gjöts ursprungligen i Karlskrona av klockgjutareänkan Marta Christina Överström år 1797, och blev omgjuten i Stockholm 1904 av Johan Beckman.

Kyrkogård

Kyrkan omges idag av en rektangulär kyrkogård omgiven av en kallmurad naturstensmur. Längs västra och norra sidorna av kyrkogården går en bilväg. Längsmed vägen fungerar muren som stödmur och tar upp höjdskillnaden mellan vägen och kyrkogården. Längs övriga sidor gränsar odlingsmark. Mellan huvudingången till kyrkogården och kyrkans västport leder en grusgång, kantad av pyramidalmar. Huvudingången till kyrkogården har ett grindparti med dubbla trägrindar mellan granitstolpar med spetsiga krön, på var sida flankerade av enkelgrindar i samma utförande och med likadana grindstolpar. En enkel grind finns åt söder i anslutning till en parkering, och slutligen leder en ingång med trappa ut på bilvägen i norr. Kyrkogården är i huvudsak gräslagd med många bevarade gravvårdar. Kyrkogården omges av en trädkrans med olika trädslag såsom oxel, björk, kastanj, lind och lönn. På motsatta sidan bilvägen i nordväst ligger en ny begravningsplats som anlades 1926. Denna omges av murar av blocksten samt stenrösen och en trädkrans av lönn och kastanj.

Byggnader vid kyrkogården

Mitt emot kyrkan, väster om bilvägen och utanför kyrkogården ligger två byggnader. Det ena är en ekonomibygnad med vaktmästarförråd och WC som byggdes i samband med den nya begravningsplatsen 1926. Byggnaden är låg och avlång, vitputsad under ett tegelklätt sadeltak. Snickerierna är brunmålade. Den andra

byggnaden är ett högre, vitputsat bårhus som byggdes 1947–48 efter ritningar av länsarkitekten Manne Carlman. Byggnaden har en granittrappa och dubbla portar med kassetindelning och påkostade trycken, med ett halvmåneformat överljus inom en rundbågig portomfattning av sandsten. Byggnaden täcks av tegel på ett brant sadeltak. Bårhuset uppfördes av den lokale byggmästaren Anund Nilsson i Oppmanna och invigdes 1948 av kontraktsprost Karl Bengtsson.

Karaktärisering

Fornlämningsmiljön kring Oppmanna vittnar om en lång bebyggelsekontinuitet, vilket läget intill Oppmannasjöns övre del sannolikt har gynnat genom närhet till vattenvägarnas infrastruktur. Kyrkomiljön karaktäriseras av kyrkans fria läge, på en höjd strax väster om byns övriga bebyggelse. Miljön har en ålderdomlig karaktär med den småskaliga kyrkvägen som går tätt intill kyrkogårdens kallmurar. Trädkransarna kring såväl den äldre kyrkogården som den nyare begravningsplatsen är viktiga beståndsdelar i miljön.

I Oppmanna, liksom på många andra platser, finns berättelser om en tidigare kyrkobyggnad vars läge är okänt. Den befintliga kyrkan berättar om kyrkolivet i socknen från 1100-talets slut. Kyrkan har genomgått etappvisa förändringar som kan jämföras med flera andra kyrkors byggnadsutveckling. Koret och absiden återstår av den medeltida byggnaden. I absidvalvet finns delvis bevarade kalkmålningar från 1200-talet. I kyrkan kan vi också se den typiska utvecklingen då befolkningsökningen gjorde det nödvändigt att bygga ut för att rymma hela församlingen, i Oppmanna skedde det 1805 då en nordlig korsarm byggdes. 1852 rasade kyrktornet vilket påskyndade planerna på en större ombyggnad. Församlingen var mån om att bevara de delar av den medeltida kyrkan som var intakta och att få ett torn som kunde rymma de två befintliga kyrkklockorna. Återuppbyggnaden utmynnade därför i en tidsenlig salkyrka med ett tvärskepp i höjd med koret. Öster om koret fick det förhållandevis småskaliga koret och absiden funktion som sakristia. I väster byggdes ett torn med kvadratisk grundplan som rymmer de två klockorna. Kyrkan karaktäriseras exteriört av enkla, vitputsade fasader utan andra dekorativa element än rundbågiga, indragna fönsteromfattningar kring parvis placerade gjutjärnsfönster. Idag täcks hela kyrkobyggnaden av grönärgade koppartak som tillkommit under 1900-talet – i övrigt bevarar kyrkan sin utvändiga 1800-talskaraktär. Interiört karaktäriseras kyrkorummet idag av den rymd som är typisk för salkyrkorna från 1800-talet, i kombination med tidstypiska ändringar från 1900-talet. Bland dessa ändringar finns bland annat borttagande av en stor del av bänkinredningen och skapandet av en öppen yta framför altaret i korsmitten. Sedan 1955 smyckas hela

östväggen bakom koret av en stor muralmålning vilken präglar hela kyrkans interiör.

Det finns ett antal inventarier i dagens kyrka som vittnar om och knyter an till olika epoker i kyrkans historia. De äldsta är dopfunten och det bevarade mittpartiet av ett medeltida altarskåp som idag används som altartavla i kyrkan. Från tidigt 1500-tal kommer lillklockan, ursprungligen placerad i en klockstapel på kyrkogården. Från senare delen av samma sekel kommer predikstolen. Från 1600-talets mitt påminner altaruppsatsen, krönt med Christians IV:s monogram, om den tid när Skåne tillhörde Danmark. Ett flertal oljemålningar som idag sitter under orgelläktaren i västra delen av kyrkorummet, och epitafier i norra korsarmen, skapar en koppling till personer som tidigare levtt och verkat i socknen.

Att tänka på

- Den högt belägna kyrkogården med trädkrans, kallmur och stödmur mot den närliggande småskaliga kyrkvägen är ett viktigt inslag i landskapsbilden.
- Altarskåpet, dopfunten, lillklockan, predikstolen och altaruppsatsen är några av de inventarier som vittnar om den äldre kyrkohistorien i Oppmanna och är mycket viktiga att bevara.
- Kyrkan bär spår från flera tidsperioder interiört. Var rädd om dessa spår så att ny forskning av efterkommande generationer möjliggörs. Planera eventuella förändringar långsiktigt och eftersträva funktionalitet för att minimera ingreppen i kyrkorummet.

Skydd

Kyrkor och kyrkogårdar tillkomna före 1940 skyddas som kyrkligt kulturminne, enligt *Kulturmiljölagen 4 kap.*

Källor

Underhållsplan för Oppmanna gamla och nya kyrkogård, R 2021:13, Regionmuseet Skåne, 2021

Underhållsplan för Oppmanna kyrka, Ponnert arkitekter AB, 2006

Dahlberg, Markus (Red) (2015). *Skåne, Landskapets kyrkor*. Riksantikvarieämbetet.

Eriksson, Hans (1971). *Oppmanna kyrka genom tiderna: en krönika*. [Arkelstorp]: [Oppmanna församl]

Wahlberg, Mats (red.) (2003). *Svenskt ortnamnslexikon*. Uppsala: Språk- och folkminnesinstitutet (SOFI)

Ranebo, Theodor. *Inventering av kyrkklockor i Lunds stift*. Pågående stiftsprojekt.

Internet

Skånsk Ortnamnsdatabas: <https://www3.isof.se/beb/SokResultat.aspx?kategori=ortnamn&sprak=1&namn=Oppmanna&filnamn=600009634&landskap=Sk%0c3%0a5ne&lan=Kristianstads&harad=Villands&socken=Oppmanna&kommun=Kristianstad&lokal=&id=C%03a%05cinskanat%05c23C36BA2.pdf&ovrigt=&bild=Villands&artal=1375&belagg=Omme-ting&lanskod=&sockenkod=&sokharad=%025&soksocken=%025&sokkommun=%025&soklandskap=Sk%0c3%0a5ne&soklan=%025&sokbland=rubbet.ortnamn&sortering=Bel%0c3%0a4ggs%0c3%0a5r%02c+Bebyggelse-namn%02c+Socken%02c+H%0c3%0a4rad%02c+L%0c3%0a4n&soknamn=%025Oppmanna&sokejnamn=&soklokal=%025&sokejlokal=&sokovrigt=&sokkategori=ortnamn&soksprak=Alla&rad=0&lng=14.301115&lat=56.152018&prec=E&kartsiffra=&ntolk=0&selindex=0&sida=0> (besökt 2022-01-10)

Riksantikvarieämbetets söktjänst Forndok: <https://app.raa.se/oppnadata/forndok/search?3> besökt 2022-01-10)

Riksantikvarieämbetets söktjänst Fornsök: <https://app.raa.se/open/fornsok/lamning/4533775b-8f03-41b7-96ec-f09f9b2ba2fb> (besökt 2021-12-22)

Länsstyrelsens kulturmiljöprogram: <https://www.lansstyrelsen.se/skane/besoksmal/kulturmiljoprogram/omraden/kulturmiljoprogram-sondraby-barum-mollerod.html> (besökt 2022-01-10)

Lantmäteriets söktjänst Historiska kartor: <https://historiskakartor.lantmateriet.se/arken/s/searchresult.html?archive=GEOIN&firstMatchToReturnLMS=1&firstMatchToReturnREG=1&firstMatchToReturnRAK=1&yMin=6222693&xMin=456062&yMax=6223693&xMax=457062> (besökt 2022-01-10)

Oppmanna-Vånga hembygdsförening: <https://www.hembygd.se/oppmanna-vanga/plats/431054/text/75549> (besökt 2022-01-12)

Övriga uppgifter

Inventeringsdatum: 2022-01-11

Fältinventering: Åsa Eriksson Green

Rapportsammanställning och foto: Åsa Eriksson Green

Granskning: Linn Offerlind-Ljunggren

Färdigställd: 2022-01-20

Uppgifter till BBR:

Stomme; murverk – natursten, granit

Fasadmaterial; puts – stänk- och sprutputs

Fasadkulör; vit

Takform; sadeltak, kägeltak, tälttak

Taktäckningsmaterial; plåt - koppar

Antal våningar; 1

Byggnadsdel; Absid – öster, kor - fullbrett, långhus, torn - västtorn

